

**Entrepreneurial Skills
for Social Sciences**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Socijalni rad i preduzetništvo: M o g u ć a m i s i j a ?

Na sastanku partnera u okviru Projekta „Preduzetničke vještine za oblast društvenih nauka“ održanom na Helenik Mediteranskom Univerzitetu (Hellenic Mediterranean University), odlučeno je: pozvaćemo socijalne radnike na obuku u februaru 2023.

Nisu se samo izazovi sprovođenja projekta diskutovali. Imali smo priliku da se upoznamo i sa aktivnostima Laboratorije zdravlja i bezbjednosti u saobraćaju (LaHeRS) Grčkog Mediteranskog Univerziteta. Ovo je istinska preduzetnička laboratorija. Zahvaljujući Mariji Papadakaki, vanrednom profesoru, ovu priču dijelimo u ovom biltenu. Svi možemo učiti od Marije i njenih kolega.

Laboratorija zdravlja i bezbjednosti u saobraćaju (LaHeRS), Helenik Mediteranski Univerzitet

Estavromenos Street, 71004 Heraklion, Greece

Website <https://lahers.hmu.gr> / Email. lahers@hmu.gr

U kontekstu ekonomske krize i strogih mjera u posljednjoj dekadi, socijalni rad u Grčkoj se suočava sa visokom stopom nezaposlenosti, smanjivanju budžeta u javnom sektoru i slabljenju države blagostanja. Ovo je neizbježno imalo posljedice na simultane institucionalne i vrijednosne krize, ekstremne nejednakosti i konfliktne socijalne interese. Promjena orijentacije programa osnovnih studija Socijalnog rada su bile neophodne kako bi se obezbjedio emancipatorski karakter profesije u savremenom okruženju. Rapidne socijalne i ekonomske promjene u Grčkoj zahtjevale su nova znanja i vještine socijalnih radnika, kao i redefinisane karaktere i misije socijalnog rada kako bi se reflektovale nove društvene okolnosti, uključujući: siromaštvo, migracije, nejednakosti, korupciju i nasilje. Praksa socijalnog rada zahtijevala je od socijalnih radnika razumijevanje savremenog političkog i društvenog konteksta kako bi se stremilo socijalnoj pravdi. U isto vrijeme, nove okolnosti zahtijevaju od obrazovnih institucija socijalnog rada otvorenost prema širem društvenom kontekstu održavajući čvrste veze sa praksom socijalnog rada.

Entrepreneurial Skills
for Social Sciences

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Tokom dvije posljednje dekade pune izazova, akademska laboratorija koja je povezana sa jednom od četiri Studijska programa socijalnog rada u Grčkoj, pokazala je povećanu akademizaciju i isticanje inovativnih rješenja u svom pionirskom radu. Uspjela je smanjiti procjep između dodiplomskog obrazovanja i profesionalne prakse. Ova akademska laboratorija je tokom krize nadomjestila nedostatke sistema mentalnog zdravlja i socijalne zaštite, obezbjeđujući bihevioralno zdravlje i usluge krizne intervencije u zajednici, kako na preventivnom, tako i na terapijskom nivou. Obezbjeđivala je cijeli paket preventivnih i terapijskih usluga za različite vulnerabilne grupe.

Laboratorija zdravlja i bezbjednosti u saobraćaju (LaHeRS, <https://lahers.hmu.gr/>) je povezana sa Studijskim programom Socijalni rad Helenik Mediteranskog Univerziteta (HMU). LaHeRS ima za cilj promociju zdravlja i bezbjednosti u saobraćaju kroz edukaciju, kreiranje politika i istraživanje. Prevencija povreda je jedan od ključnih prioriteta LaHeRS, posebno prevencija namjernih i nenamjernih povreda. Ovo je jedinstvena akademska laboratorija koja kombinuje zdravstvene i socijalne nauke u promociji zdravlja za ekonomski ugrožene pojedince koji žive u ruralnim i udaljenim dijelovima, sa ograničenim pristupima uslugama zdravstvene i socijalne zaštite. LaHeRS radi direktno sa ljudima kako bi informisali, obrazovali i osnažili ih u vezi sa pitanjima zdravlja, mentalnog zdravlja, i socijalnih problema, posebno onih u riziku od stanja socijalne potrebe. LaHeRS testira inovativna rješenja za pomoć i podršku pojedincima, parovima, porodicama i zajednicama koji imaju iskustva nepovoljnih bio-psiho-socijalnih okolnosti, i procjenjuje efikasnost, dostupnost, i kvalitet usluga u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite, uključujući i zaštitu mentalnog zdravlja. LaHeRS podržava razvoj naučnih alatki i materijala, kako za akademske, istraživačke i organizacije civilnog sektora, tako i razvoj materijala za obuku i programa cjeloživotnog učenja za praktičare socijalnog rada i druge.

Nekoliko usluga su trenutno u ponudi u prostorijama LaHeRS. Vrijedne su pomena jer su jedinstvene u Grčkoj. Studenti na dodiplomskim i postdiplomskim studijama socijalnog rada se obučavaju za pružanje usluga, zajedno sa stručnjacima i predanim socijalnim radnicima i profesionalcima iz oblasti zaštite mentalnog zdravlja, pod mentorstvom akademskog osoblja. Ovo rano izlaganje studenata mentorisanoj praksi nudi jedinstveno iskustvo i pomaže u razvijanju profesionalnih kompetencija, vještina, samopouzdanja, i čvrstog profesionalnog identiteta.

Entrepreneurial Skills
for Social Sciences

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Usluge koje se pružaju su sljedeće:

Savjetovanje/Terapija za počinioc/prestupnike u slučajevima nasilja u porodici

Među pionirskim i jedinstvenim uslugama u Grčkoj su svakako usluge savjetovanja (program) za počinioc/prestupnike u slučajevima nasilja u porodici, koji obezbjeđuje i sprovodi LaHeRS od 2021. godine, u okviru zvaničnog Protokola za saradnju između Univerziteta i Javnog tužilaštva Grada Herakliona. Ovim programom LaHeRS nudi usluge savjetovanja i terapije osobama koje su bile nasilne prema članovima svoje porodice i koje su pristale da poštuju Specijalni program savjetovanja/terapije. Primarni cilj programa je zaštita žrtava i promjena ponašanja počinioca nasilja kroz fokus na promjene percepcije o nasilju, kontroli bijesa, razvoju socijalnih/komunikacijskih vještina i prevenciji budućih nasilnih ponašanja. Sesije vode obučeni psiholozi i socijalni radnici, a broj sesija zavisi od slučaja i intermedijalne evaluacije, sa minimumom od 14 sesija (komplementarnih individualnih i grupnih sesija). Sesije mogu da budu sedmične ili manje (u zavisnosti od dostupnosti). Program nudi priliku da se produži terapijski proces kroz terapijski rad u vezi sa drugim individualnim ili porodičnim problemima, a ne samo nasilja. Sesije se održavaju u prostorijama LaHeRS. U slučaju da prestupnik ne učestvuje u Programu na svoju odgovornost, zaduženi javni tužilac preuzima odgovornost za sprovođenje zakonske procedure.

Specijalni Program Savjetovanja-Terapije koji sprovodi LaHeRS se primjenjuje u okviru Kaznenog posredovanja u skladu sa zakonom L. 3500/2006 (GG 232Á /2006), poglavlje. D'. "Preduslov za proces kaznenog posredovanja je bezrezervna izjava osobe koja je optužena za krivično djelo, da je voljna kumulativno da: a) obeća da on/ona neće ubuduće počiniti djelo nasilja u porodici (časna riječ), i da, u slučaju zajedničkog življenja (kohabitacije), prihvata da živi negdje drugo tokom nekog razumnog perioda, u slučaju da žrtva tako predlaže. Ovo obećanje se sačinjava u pisanoj formi na osnovu člana 148. i zakonskih odredbi Krivičnog zakona; b) pohađati specijalni program savjetovanja-terapije za sprječavanje nasilja u porodici, u javnoj ustanovi, na bilo kojoj lokaciji i vremenskom okviru koji se čini potrebnim od strane kompetentnog terapeuta. Menadžer Programa izdaje sertifikat (potvrdu) po završetku programa. Relevantni sertifikat se dodaje sudskom dosijeu slučaja. U njemu su sadržani detalji, obim, metode i broj sesija koje je osoba pohađala kao dio Programa savjetovanja-terapije; c) oslobađanje ili ponovno uspostavljanje kroz restorativnu praksu, ako je to moguće, sve štete prouzrokovane činom i isplata razumne oštete žrtvi nasilja (Član 11.).

Još detaljnije, medijacija žrtva-počinilac se obezbjeđuje samo u prekršajnim slučajevima. Javni tužilac je uključen u dovođenje i susret između žrtve i počinioca nasilja u porodici, sa ciljem restoracije povrede/štete počinjene žrtvi. Javni tužilac je odgovoran za sprovođenje procesa medijacije. Ovo je moguće samo prije podizanja optužbe i koristi se kao dio krivičnog procesa. U zavisnosti od rezultata/ishoda medijacije, slučaj je ili u potpunosti povučen iz pravosudne procedure ili ide u proces izrade krivične prijave i krivične procedure u pravosudnom postupku.

Entrepreneurial Skills
for Social Sciences

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Mobilni tim Univerziteta za procjenu teškoća u učenju kod djece i psihosocijalne podrške porodicama

<https://learnconsult.hmu.gr/>

Laboratorija zdravlja i bezbjednosti u saobraćaju (LaHeRS) je oformila interdisciplinarni Mobilni Tim sredstvima Regije Krita, sa ciljem ranog otkrivanja i procjene teškoća u učenju kod djece, i drugih bihevioralnih (ponašajnih) i emocionalnih teškoća. U pitanju su djeca koja pohađaju osnovnu školu i pružanje kratkog personalizovanog savjetovanja njihovim porodicama. Program se zasniva na multidisciplinarnom pristupu i ima za cilj da na holistički način upravlja teškoćama u učenju, zasnovanom na potrebama djece i članova porodice. Mobilni tim koji čine specijalizovani stručnjaci (specijalni pedagozi i učitelji, socijalni radnici, dječiji psiholozi, dječiji psihijatri, logopedi i dr.), idu u kućnu posjetu, a na osnovu prethodno zakazanih susreta, u geografski udaljene dijelove regije, primjenjuju potvrđene dijagnostičke alatke i tehnike, i procedure intervjua/profesionalnog razgovora, identifikuju prirodu, dubinu i širinu problema, te izrađuju individualni plan podrške. Obzbeđuju se besplatne jedan-na-jedan sesije za djecu i roditelje, sa ciljem da se na ispravan način priđe teškoćama u učenju, u kući i u školi.

Ova mobilna usluga je prva i jedina u cijeloj Grčkoj. Osmišljena je od strane tima LaHeRS kao odgovor na niske institucionalne kapacitete za evaluaciju i kategorizaciju teškoća u učenju kod djece. U stvari, djeca sa teškoćama u učenju mogu da postignu visoke obrazovne ciljeve primjenom prikladnih pedagoških tehnika i metoda, i sa prikladnim smjernicama roditelja koji suštinski predstavljaju partnere u intervenciji. Odlaganje otkrivanja teškoća u učenju i neadekvatna ili nedostatak podrške i smjernica za porodicu dovodi se u vezu sa ozbiljnim psihološkim pritiscima na roditelje i krizu u intra-porodičnim odnosima koje mogu da imaju teške posljedice. Djeca koja ne dobiju potrebne usluge na vrijeme, ne dostižu svoj puni potencijal, i često su potcjenjena i marginalizovana u razredu. Isto tako mogu da razviju emocionalne teškoće, odbijaju školu i izostajanja sa nastave, kao i probleme u ponašanju u školi, kod kuće ili na drugim mjestima.

**Entrepreneurial Skills
for Social Sciences**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

LaHeRS-ov mobilni tim je uspio doći do ljudi koji imaju nizak nivo pismenosti i obrazovanja, loše finansijske okolnosti, žive u geografski udaljenim mjestima, koji nisu bili sposobni da prepoznaju problem na vrijeme, i da traže pomoć. Ovaj tim je diskretno došao i do visoko obrazovanih ljudi koji su izbjegavali evaluaciju zbog straha od stigmatizacije. Mobilni tim je smanjio vrijeme čekanja djeci i ponudio olakšanje njihovim porodicama eliminišući anksioznost. Isto tako smanjen je i pritisak sa učitelja koji su imali i po nekoliko nedijagnostikovane djece u razredu, bez potrebnih vještina da se nose sa problemom nedostatka saradnje sa roditeljima. Posredstvom mobilnog tima, LaHeRS je ponudio (licem-u-lice ili virtuelno) kratko psihosocijalno savjetovanje roditeljima od strane specializovanih stručnjaka u oblasti mentalnog zdravlja i obrazovnu podršku od strane specijalnih edukatora (defektologa i logopeda).

Edukacija o bezbjednosti u saobraćaju za djecu svih uzrasta

https://lahers.hmu.gr/driving_simulator/

LaHeRS predstavlja vodeću istraživačku jedinicu u Grčkoj kada je u pitanju bezbjednost transporta iz perspektive socijalnih i bihevioralnih nauka. Njen rad je jedinstven u grčkoj jer je fokus na proučavanje vozačkog učinka i psiholoških procesa koje formiraju bazu za bezbjednu mobilnost. LaHeRS koristi širok spektar teorija i metodologija za proučavanje i evaluaciju kako učesnik u saobraćaju učestvuje u različitim oblicima kretanja, tražeći rješenja za razvoj alatki i kontramjera za greške u saobraćaju, prekršaje i nesreće.

**Entrepreneurial Skills
for Social Sciences**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

LaHeRS posjeduje „Virage VS500M“ simulator vožnje koji je kupljen sredstvima iz Regije Krita, i tri električna vozila koja se koriste u istraživanju i podizanju svijesti o eko-mobilnosti.

Simulator čini otvorena kabina sa sjedištem za vozača, centralne konzole, potpuno funkcionalni instrument i svjetla za upozorenje, široki vizuelni displej (table), kao i sistem pokreta i vibracije.

Svake godine Laboratoriju posjete hiljade učenika osnovne i srednje škole iz cijelog Krita. Program bezbjednosti u saobraćaju uključuje obuku na simulatoru vožnje, iskustvene aktivnosti, informacije o bezbjednosti na ulicama, igricama i audiovizuelnim prezentacijama o bezbjednosti u saobraćaju.

Rehabilitacija maloljetnih prestupnika

U saradnji sa Javnim tužilaštvom Herakliona i Uslovnim (probacionim) servisom za maloljetnike, LaHeRS laboratorija je sprovedla tročasovne intervencije za maloljetne prestupnike Zakona o prekršajima u saobraćaju, koji su upućeni u Laboratoriju u procesu sprovođenja popravnih mjera. Tokom ovih intervencija maloljetnici učestvuju u prilagođenim i osmišljenim iskustvenim aktivnostima koje koordiniraju socijalni radnik, psiholog i dječiji psiholog, sa ciljem da se promjeni ponašanje ili preduprijedi rizik u svakodnevnom životu. U kontekstu intervencija, koristi se specijalna oprema laboratorije (simulator vožnje) i osmišljeni scenariji za okruženja u različitim uslovima vožnje i rizika. Posebno osmišljene intervencije se primjenjuju i u radu sa roditeljima maloljetnih prestupnika, koji su pozvani i učestvuju u paralelnim aktivnostima. S vremena na vrijeme, probrani gosti su pozvani u intervenciji. Od početka 2023. godine, četiri grupe intervencija za maloljetne prestupnike su održane u prostorijama LaHeRS (utorak, 21. februara, četvrtak, 21. marta, utorak, 9. maja, i utorak, 27. juna 2023.).

**Entrepreneurial Skills
for Social Sciences**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Program za maloljetne prestupnike je osmislio LaHeRS kao odgovor na nedostatak naučno utemeljenih pristupa i programa intervencija za promjene u ponašanjima kod mladih prestupnika u saobraćaju. Ovo je jedini program koji je ponuđen u cijeloj Grčkoj od strane univerzitetske laboratorije i studija društvenih nauka. Drugi programi su obično ponuđeni od strane biranih policijskih uprava u zemlji, sa isključivim fokusom na saobraćajno obrazovanje. Gotovo 80% slučajeva maloljetničke delinkvencije u Grčkoj, podrazumijevaju krešenje Zakona o saobraćaju. Prema Grčkom Krivičnom zakonu, maloljetnici nikada nemaju punu krivičnu odgovornost kao što imaju punoljetna lica, jer njihova mentalna, socijalna i emocionalna dispozicija prema društvenim vrijednostima i normama nisu u potpunosti razvijeni. Isto tako, roditelji maloljetnih prestupnika ne mogu preuzeti krivičnu odgovornost za djela počinjena od strane njihovog djeteta, osim u slučaju da je bilo namjere da se promoviše ili dozvoli ponašanje maloljetnika, ili u slučajevima zanemarivanja. U ovakvim okolnostima niti maloljetnik, niti njegovi roditelji imaju odgovornost za prestupničko djelo. Nadalje, maloljetni prestupnici mogu biti sankcionisani pedagoškim mjerama, kao na primjer, ukorom, nadgledanjem od strane roditelja kao mjera ili od strane službenika (probacioni službenik) koji je zamjena za mnogo strožije kazne i vrlo su česte u slučajevima prekršaja Zakona o saobraćaju.

Psihosocijalne intervencije za osobe iz kategorije teškog siromaštva

Multidimenzionalne intervencije su uvedene u okviru FAED programa kako bi se ublažili psihosocijalni pritisci na osobe iz kategorije teškog siromaštva. Na individualnom nivou, model „miješanog“ terapijskog plana je korišten primjenom licem-u-lice ili „na daljinu“ konsultacijama kako bi se obezbjedila podrška osobama koje zahtijevaju multidisciplinarnu i na porodicu fokusiranu pomoć zbog kompleksnih psihosocijalnih potreba. Terapiju sprovodi profesionalni tim (psiholog, socijalni radnik, psihijatar) koji djeluju kao centralni tim u okviru LaHeRS laboratorije na Helenik Mediteranskom Univerzitetu u Grčkoj. Centar za socijalni rad, na nivou zajednice, služi kao mjesto za dobijanje informacija o ovim uslugama.

Entrepreneurial Skills
for Social Sciences

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Na nivou grupe, savjetovanje je ponuđeno na sedmičnoj osnovi od strane psihologa/psihijatra malim grupama ljudi koji se nose sa sličnim stresnim situacijama (npr. osobe koje vode brigu o pacijentima sa hroničnim oboljenjima). Ova usluga se pruža u zajednici.

Na nivou zajednice, interaktivne radionice se organizuju na različitim lokacijama Krita, sa ciljem promocije mentalnog zdravlja i dobrobiti ljudi onima koji žive u teškom siromaštvu. Uopšteno govoreći, cilj radionica je sticanje znanja i vještina o različitim temama koje uključuju nasilje u porodici, zloupotrebu substanci, teškoće u učenju, zdravo roditeljstvo itd. Isto tako, radionice su usmjerene na različite ciljne grupe, uključujući samohrane roditelje, nezaposlene, stare, osobe sa onesposobljenjem itd. Ono što posebno značajno je da radionice imaju iskustveni dizajn i uključuju različite interaktivne aktivnosti (npr. igra uloga, videa, razvoj vještina) kako bi uključili ljude različitog obrazovnog nivoa i kulturološkog konteksta u dijalog.

**Entrepreneurial Skills
for Social Sciences**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Platforma za mogućnosti zapošljavanja i smjernice za karijeru za vulnerabilne grupe

<https://mentoring.sw.hmu.gr/>

Inovativna platforma za pitanja i mogućnosti zapošljavanja i smjernice za karijeru za vulnerabilne grupe je razvijena od strane LaHeRS laboratorije za region Krita, u okviru programa FAED, koja je inicijalno predstavljena krajem 2022.godine. Lako je koristiti alatku za mogućnosti zapošljavanja i smjernice za karijeru, koja je usmjerena na kompanije i organizacije koje traže osoblje, ali i ljude koji traže posao ili žele da se prekvalifikuju i promjene svoju profesionalnu orijentaciju, unaprijede svoje radne uslove, razviju vještine, imaju grupne konsultacije, i smjernice za karijeru. Platforma je besplatna. Trenutno ne postoji takva digitalna usluga zasnovana na umjetnoj inteligenciji, koja je ponuđena od strane centralne vlasti tj. Biroa za zapošljavanje, te dizajnirana kako bi pomogla onima koji traže posao. Pored prednosti koje donosi platforma, najvažnija se odnosi na brzo i ciljano traženje radnika kroz automatizovan sistem, što štedi vrijeme i napore tokom raspitivanja za posao ili za radnike. Platforma se pokazala kao posebno korisna za osobe sa nižim stepenom obrazovanja kojima je bilo teško istraživati mogućnosti za zapošljavanje i donositi sigurnu odluku u vezi sa najprikladnijim poslovima. Korištenjem umjetne inteligencije i specijalnog softvera, platforma nudi priliku da se uskladi NEZAPOSLEN sa POSLODAVCEM i MENTOROM na osnovu razmatranja nekoliko uslova koji uključuju osobine ličnosti i kvalifikacije.

Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας
Εθνικό Πανεπιστήμιο Κρήτης

Εργαστήριο για την Έρευνα, Έκδοση Επιστημονικών Χρήσεων, Επιδείξεις, Ημέρα Ευρωπαϊκή, Εύρεση

Πλατφόρμα
Ανάπτυξης
Δεξιοτήτων και
Πρώθησης της
Απασχόλησης

ΑΝΑΠΤΥΞΕ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ Ή ΒΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑ
Δημοσιουργήστε τώρα το δικό σας λογαριασμό σας
ΞΕΚΙΝΗΣΤΕ ΤΩΡΑ

ΓΙΝΕ ΜΕΝΤΟΡΑΣ
Δημοσιουργήστε τώρα το δικό σας λογαριασμό σας
ΞΕΚΙΝΗΣΤΕ ΤΩΡΑ

ΓΙΝΕ ΕΡΓΟΔΟΤΗΣ
Δημοσιουργήστε τώρα το δικό σας λογαριασμό σας
ΞΕΚΙΝΗΣΤΕ ΤΩΡΑ

ΕΠΕΑΕΚ
ERDF
REGION OF CRETE DEVELOPMENT KRFDA
T-E-B-A